

VĚTRNÍK

Vydává MěstNV ve Vysokém n. Jizerou s aktivem kulturních pracovníků

Větrník - ročník IX. - číslo 11 - 12

Vysoké nad Jizerou 8. prosince 1976

Blíží se konec roku a všechny organizace hodnotí co bylo vykonáno a uděláno. Rovněž tak hodnotí svou práci i MěstNV ve Vysokém n. Jiz. Jen stručně co bylo uděláno za nových podmínek při sloučení obcí Sklenařice, Stará Ves, Tříč a Helkovice pod MěstNV ve Vysokém n. Jiz. Ve Vysokém již se pokračovalo ve výstavbě MŠ, vyasfaltovala se cesta k továrně a Tyršova ulice a bylo započato s výstavbou šaten u ZDŠ. Ve Sklenařicích se pokračovalo na vodovodě. V Helkovicích se dokončila výstavba Kulturní jízdby. V Tříči se dokončila oprava nádrže a upravovaly se cesty. Rovněž ve Staré Vsi se pracovalo na upravení cest. To jsou jen větší akce. Bylo uděláno ještě mnoho drobných - na koupališti, kanalizace směrem k továrně.

MěstNV touto cestou děkuje všem občanům vysockým i ze sloučených obcí, kteří jakýmkoliv způsobem pomohli. Zvláště pak našim důchodcům za práci na mateřské škole. Děkuje rovněž všem organizacím a závodům za jejich pomoc, ať již materiální nebo v dopravě, MěstNV při uskutečňování všech akcí.

Přejeme všem hodně úspěchů a spokojenosti a hodně elánu do práce v roce 1977 a těšíme se na další dobrou spolupráci.

Předseda MěstNV V. Kučera

Moji milí,

posílám vám všem pozdrav z mé podkrkonošské zahrádky a pospíchám, co mi jen nohy stačí, abych stihl nové vydání svátečního Větrníku, který pro vás připravují obětaví pracovníci.

Protože se blíží svátky vánoční a Nový rok, dovolte mi, abych vám všem popřál hodně zdraví, spokojenosti, vzájemné úcty a lásky, obětavosti jeden pro druhého.

Když se tak dívám kolem, věřte, že mně je někdy smutno nad tím vším. Zahleďte se všichni do svého nitra a zkoumejte nejdříve sami u sebe, jestli je vše jak má být.

Jako každý rok tak i letos vzpomínáte všech čestných a krásných lidí, kteří se nebáli položit život, někdy tak mladý, aby ten váš život byl lepší a krásnější. Nejste jim všem něco dlužní?

Letos začíná nové volební období, proto rozvzpomínejte se všichni, ať jste kdokoli, jestli jste udělali anebo ještě neudělali něco proto, aby vaše městečko bylo krásné a čisté, abyste na něj i na sebe, na své děti byli pyšní a hrdí. Lidé, kteří k vám tak rádi jezdí v létě i v zimě, aby se k vám zase rádi vraceli si odpočinout, nadýchat se čistého vzduchu a najít dobré přátele.

Mějte na paměti, že je důležité nejen krásu přijímat, ale také ji rozdávat po celé roční období. To je přece smysl života, který se má vést z pokolení do pokolení.

Jen tak budete mít život rádi, budete spokojeni a šťastni, že jste jej nežili zbytečně.

Váš Krakonoš

Co jsem se smutnej natěšil

1. Co jsem se smutnej natěšil na ten boží Štědrej večír, že se najím štedrovník, neužil jsem z toho nic.
2. Poslala mě moje žena pro koření do Bydžova, pro kvasnice do Prahy, že u nás byly drahý.
3. Pro jablka jsem byl v Veselí, neb u nás byly kyselé, v Chomuticích u Frýdy sta vil jsem se pro slívy.
4. Pro mandle a pro rozinky musil jsem jít do Studýnky, do Vrchlábe pro papír, to byl mrzutej špacír.
5. Tak jsem chodil celej tejden, přišel jsem domů Štědrej den, koláče jsme napekli, o, jak jsme se ulekli!
6. Kvasnice byly zkažený, koláče byly sražený, žena zlostí skákala, lopatou mě plácala.
7. Pak mně trochu vynadala: Ó, ty darebáku stará, co ti za to udělám, o svátcích ti jíst nedám!
8. Nevěděl jsem jinou radu, musel jsem jít na koledu, ať si žena doma sní ty koláče sražený!
9. Tak se na mě nehněvejte a jeden koláč mně dejte, třeba koláč s tvarohem, já pudu s pánebohem!

/lidová koleda z Podkrkonoší/
z archivu muzea

Vánoční koleda z Jilma u Vysokého n. Jiz.

Poslechněte nyní, přátelé milí,
co jest se stalo nám v tuto chvíli.
Dítě se nám narodilo v velké chudobě,
že nic nemá, to každý ví, když leží v chlivě.

Jeden vandrovní sem a tam běhal,
kde koho mohl, do Betléma zval.
Kde co máte, vše darujte dítěti malému,
za co každý žádat bude, stane se jemu.

Nejprv přistoupili mládenci, panny...
kdo by ale nic nežádal, to nebyl žádný.

Tu se vyskytl tam jeden vdovec,
měl sebou pytel, chtěl peněz korec.
Jedna bába přiskočila, chytla ho za krk,
a tak s dědkem uhodila, až si dědek prd.

Dědek se vzb chopil, chyt bábu za nos,
bába křičela, počte mě pomocť.
Vandrovní se zdaleka smál, tak jsem to chtěl mít,
abych mohl dědka s bábou tak šikovně svíst.

Já tu píseň špásovnatou zpívat přestanu,
dej mě Pán Bůh, ať se pro ni do nebe dostanu.

/z archivu muzea/

Z vánočních zápisků Miloslava Voda /Kvasničkova/

Po Martině začínala u nás jiná doba. Na polích bylo všechno hotovo, den se již hodně krátil a ve světnici u teplých kamen bývalo utulněji. Předčasně občas zazpíval svou oblíbenou koledu František Hýrku svým zvláštním hlasem a také svou notou. My kluci jsme ho pak rádi napodobovali. Zpíval již ráno, někdy ještě za tmy, když šel ze Staré vsi do Vysokého za práci, nebo večer, když se vracel domů.

Docházeli k nám pobytníci. Někteří občas, někteří pravidelně. Přišli i s prací - návlekm koral, protože maminka v zimě také navlíkala korale, ale nejvíc jich přišlo po denní práci na trochu hovoru. Ten čas se už o ničem jiném nemluvalo jako o blížících se vánocích. Ženské měly starost o koláče, štědrounice, zázvoroky o dárky a stromky. Strejci se dali do betlému a co se kde přihodilo v sousedství i ve světě, ne jeden si vzpomněl na pěknou knížku, povídku z kalendáře, události a zkazky z mládí i z vyprávění svých rodičů a starších lidí a tak pobejtka utíkala.

Vánoce na horách, to byl vždycky betlém. Kolem Vysokého bývaly betlémy různých velikostí, většinou v rohu světnice. Byly obrazem vkusu, ale i výrazem a projevem srdce, duše a nálad svých tvůrců. Většina betlémů dřevěných se kupovala. Figurky, ovce, stromy i domky byly po domácku vyráběny v Roketnici, Králíkách, Bílém Potoku u Frýdlantu. Ve Vysokém před vánocemi mival veliký výběr obchodník Nesvadbá /Neženílek/.

Náš dědeček stavíval betlém papírový, ale velikou událostí a slibnou podívanou býval chodící betlém. V okolí Vysokého takových betlémů bývalo více. Největší, ale také nejpritažlivější byl chodící betlém "na kovárně" ve Sklenařicích u Jana Metelky. Jednou jsme se šli s bratrem na něj podívat. Viděl jsem něco tak pohádkově krásného, že ani nejhezčí sen mého života se nevyrovnal nabytému dojmu. Podnes se mi v paměti vybavuje vzpomínka na onu první cestu k Metelkovům, na sklenařickou kovárnou. Před okny zahrádka pečlivě

zdobená skalkami a v létě vodotryskem. U vchodu v cementovém prahu červené barvy trvalý nápis "Buď práci čest!" Metelka býval horlivým příslušníkem sociálně demokratické strany.

Ve světnici stál na stole potaženém bílým ubrusem vánoční stromek a v rohu světnice čistě vybělené veliký vyřezávaný betlém. Jan Metelka vytahoval závaží pod betlémem a všecko okamžitě oživilo. To byla krása!

Shlédnutí této vánoční krásy vyvolalo u mého bratra touhu vytvořit si něco podobného doma. Byl to mudrlant a měl vlohy pro všelijaké výtvarné a složité piplačky. A tak po mnohaleté přepilné práci dílo dokončil. Teprve dnes obdivuji jeho velikou trpělivost. Brzy se po Vysokém rozkřiklo, že u Vošedálků "u Kvasničků" mají chodící betlém. A tak přicházeli malí i velcí podívat se na toto bratrovo dílo. Lituji dodnes, že jsme nezařídili knihu návštěv. Byla by zajímavým obrazem o mnoha vzácných osobnostech, zasloužilých o náš národ a vlast. Po bratrově smrti odpočíval betlém 23 let než opět způsobil radost stovkám malých i velkých.

Metelkův betlém ze staré sklenařické kovárny byl dán do provozu ve vysokém muzeu, který láká vždy zájem několika tisíců návštěvníků muzea každoročně prohlízejících jeho sbírky. Přicházejí, aby se zájmem i uznáním srovnávali, aby se potěšili, jako jsem se potěšil kdysi já když jsem poprvé mohl obdivovat Metelkův betlém na staré sklenařické kovárně.

Točící stromeček

Vzpomínka Boženy Janouškové, roz. Nedomlelové.

Vždycky o štědrém večeru, když se ve všech domech rozzáří vánoční stromečky, vzpomínám si na náš, který pro bratra a mne udělal náš tatínek. Byl to stromeček zvláštní, nikoliv z lesa, byl umělý a točil se.

Tatínek se narodil ve Tříči, vyučil se kovářem a řemeslo si zařídil ve Vysokém v zájezdním hostinci "Ve dvorku" čp. 244. Pracoval v kovárně od časného rána do večera. Všechno se dělalo ručně a přesto, že býval večer velmi unaven, rád ještě něco doma kutil pro svou zábavu. Tak přišel jednou na myšlenku udělat nám dětem pro radost točící stromeček.

Nejprve udělal na zkoušku jen malý, asi půl metru vysoký. A když se točil, zhotovil příští rok větší a třetí, poslední, nejkrásnější, byl už vysoký asi jeden metr. Stromky vyráběl asi v letech 1890 - 1905. Jeden prodal do Karpíškova hostince ve Tříči, druhý daroval domácím Ulmanovům a ten největší, poslední, si nechal.

Osu stromečku tvořila dřevěná tyč, do tyče byly zapíchnuty z drátu vyrobené větvičky, které byly otočeny zvláštním pnoucím mechem. Říkalo se mu "čertí čpár" a rostl jen v Navarově. Na vršku stromečku byla přidělena růžice z tenkých prkének vyřezaných do tvaru ptačích pér. Prkénka byla na sebe šikmo kladena, aby mohl mezi nimi procházet vzduch.

Stromeček byl ověšen "gipsovými" kousky, různými figurkami. Všet figurky správně bylo těžké, to uměla jen maminka. Stromeček totiž musel mít přesnou rovnováhu, aby se točil. Točení bylo založeno na principu stoupajícího teplého vzduchu ke stropu.

Pod stromečkem byl betlém. To byla deska asi 1m x 1m. V pozadí bylo město, od kterého vedly silnice do středu betléma k jesličkám. Po silnicích putovalo množství všelijakých daráčků. Pod jesličkami byl přidělan hrací strojek. Nikdy nezapomenu na tu melodii, skrývající v sobě pro nás tolik kouzla! Podél silnice byl trávník, na něm se pásly ovečky, na hradě troubil ponocný, v hradních okénkách se svítilo. Všude bylo nastrojeno plno malinkých stromečků, přes řeku vedl most a po něm pospíchal kominík. A těch krásných koledníků - darouníků! Všechny ty hrady a domečky, stromečky, ovečky i daráky tatínek vyřezával sám za dlouhých zimních večerů. Také si sám všecko obarvil. Pro jeho kovářinou zhrublé ruce to byla veliká práce.

V každém rohu desky byl svícen se svíčkou. Teplo z hořících svíček se opíralo do růžice na vrcholu stromečku a prouděním teplého vzduchu se stromeček točil.

Mnoho lidí se k nám chodilo dívat. Však také stál za podívanou. Byl opravdu krásný. A pro mne ten nejkrásnější!

Předpis na sladký vánoční krkonošský hubník

Přípravy: 2 dkg sušených hub

1 l mléka

6 lžic krupice

2 hrsti rozkrájených křížal jablkových a hruškových

1 hrst rozkrájených sušených švestek

špetka pomerančové kůry /kostičky/ čerstvé nebo v cukru

1 hrst rozinek

1 hrst loupaných mandlí

kousek vánočky rozkrájené na kousky nebo usušenou tvrdou housku

2 vajíčka

cukr

skořice

sůl

strouhaný perník

moučka - jako na koláče: 6 dkg cukru

6 dkg másla

12 dkg hl. mouky

Pracovní postup:

Sušené houby rozdrtíme na prach a uvaříme v trošce vody na kaši nebo uvaříme houby ve vodě celé a rozeleme na masovém strojků - vodu v nich necháme.

Z mléka uvaříme krupičnou kaši - slazenou a přisolenou - ještě do vařící přidáme rozkrájené křížaly a švestky a necháme zchladnout.

Do studené kaše vmícháme houbovou kaši a všechny ostatní přípravy zbývající - dle chuti cukr a skořici - nejde-li hmota promíchat, přidáme trochu mléka.

Na vymazaný a strouhaným perníkem vysypaný piskáč hotovou hustou hmotu rozprostřeme - posypeme perníkem nebo koláčovou moučkou, po případě obojím.

Upečené z pekáče vykrajujeme - jíme teplé nebo studené.

J. Bláhová

Stará Ves

Stará Ves je asi původní Vysoké a své dnešní jméno dostala pravděpodobně když větší díl jejího území dali Valdštejnové z Nítky novému městu, které založili na vrchu kopce z osady už trvající. Původní obyvatelstvo sehnali níže do údolí, do zbytku osady, jež se městem nestala a ta na rozdíl od nového města zvaná Starou Vsí. Německy "Altendorf", nikoliv "Altdorf", to jest "ves starých", tedy původních obyvatel. Upomíná na to zdejší příjmení Vodseďálek, to je osadník odsedlý nebo odsazený jinam.

Velké rozdíly ve výměře původních statků napovídají, že ves tu byla dříve, než se lány rozměřily, a ty že se měřily podle stavení. V soupise spojeného panství semilsko-navarovského z doby, kdy celé okolí patřilo Smiřickým, má Stará Ves z r. 1562 podchycena první jména osadníků. Většinou to byli sedláci a chalupníci.

V obci se hrávala divadla asi od r. 1815 do r. 1866 a řídil je František Vodseďálek. Také kapela hudebníků, která byla starší nežli divadlo, zde hrávala, ale zanikla současně s divadlem.

Do roku 1812 se ve Staré Vsi učilo všelijak. Nejprve učili vojenští vysloužilci, později první kantor Josef Neřuka z Vysokého, který učil ve svém domě čp. 14 a při vyučování on i jeho žena přadli. V domech čp. 18 a čp. 79 se též nějaký čas učilo. Až r. 1850 koupila obec pro školu bývalou hospodu čp. 49, kde též učil nějaký čas spisovatel a učitel Josef Čír. Roku 1883 vystavěla obec novou školu čp. 97.

Obcí protéká potok Staroveský, Stranný a Pustinský /Vosmenda/. Okresní silnice přes ves byla postavena r. 1892. Zvoníčku pro obec r. 1828 postavil František Vodseďálek z čp. 75.

Co se vrchnosti a nadřízených úřadů týče, patřila Stará Ves vždy tam, kam Vysoké. Vyjma doby od r. 1849 - 1876, kdy Vysoké patřilo k soudnímu okresu Roketnice a podkraj Vrchlabí, čemuž se Stará Ves ubránila. Podkraj byl pozdější okres. Když byl zřízen v Jilemnici a soudní okres ve Vysokém, připojena Stará Ves k němu.

Výňatek ze zápisků Jar. Večerníka
/Archiv Vlast. muzea/

21. listopadu byla ve Vlastivědném muzeu otevřena výstava ke 190. letému trvání ochotnického divadla ve Vysokém. Báseň k této příležitosti složila Slávka Hubačíková a slavnostní projev přednesla Františka Jandová.

190 let trvání vysockého ochotnického souboru.

Když v roce 1786
přinesl rodák Petruška
z Prahy tu velkou zvěst,
že divadlo tam i lid prostý hraje,
rozlétla se zvěst ta do celého kraje.

Láskou k této ochotnické práci
hned se nadchli mnozí Vysočáci,
založili spolek zpěváků a ochotníků,
začali hrát divadlo
a sklízet první slova obdivu a díky.

Přišly doby zlé a přešly války.
Mnoho věrných nevrací se z dálky,
mnoho těžkostí prožívá prostý horský lid
a mnoho slz to stojí, nežli je zase klid.
Divadlo se tu však hraje i v dobách nejtěžších,
a bodrý český humor přináší lidem smích.

Tak léta plynou v práci pilné
a spětí s ochotnickým divadlem je tak silné,
že začíná se uvažovat o stavbě divadelní budovy.
Dnes člověk těžko slovy vypoví
co píše a co lásky tahle práce stála.
Na tu dobu stavba ne jistě malá,
tu od května v roce 1925,
do října roku toho samého
pyšně a hrdě stála.

A mnohem lépe se teď spolku žije.
I loutky mají svoje království,
a k dětem jejich usty promlouvá křehká poesie.
A tak jsme v roce 1975
slavili s Kašpárkem 50 let.
50 let, co soubor loutek je založen.
Co krásných vzpomínek...
Co kouzelných pohádkových scén...
Co dětských očí otevřených do široka.
To je největší odměna pro herce, pro člověka.

A letos 190 let slaví
vysocký soubor ochotníků.
My tady vzdáváme upřímná slova díky
všem těm, co byli tu před námi.
Byli to známí, byli i neznámí,
však učili nás lásce k této pěkné práci.

A vzpomínkami rád se člověk vrací
ke všem těm známým,
kam až paměť sahá...
Ať nikdy neopustí nás
ta jejich velká snaha,
dávat lidem smích a potěšení,
dát jim i celé srdce své,
a to tak lehké není.

Podat jim svoje srdce na dlani,
a cítit, cítit, že ti nikdo nebrání,
aby ses vyznal ze své lásky zcela.

Z nás kdopak ví, jak divadlo se dělá,
však máme rádi domov svůj,
a máme rádi ten náš lid,
a láskou k divadlu a k pilné práci,
přinášíme těm lidem kytíčku radosti
a do srdce mír a klid.

Ať v míru můžeme pracovat,
ať naše láska nikdy neupadá,
a naše krásná česká zem
ať stále vonává je, mladá.
My budeme ji bránit slovem, činem,
chceme žít v míru jen a v radosti,
už nikdy v světě jiném.
A divadlo chceme hrát hlavně o štěstí,
ne o hrůzách za zvuku sirén.
Ať nikdy nepřijdou válečné neřesti,
a naše vlast ať stále dýchá mírem!

Co naši předkové nám zachovali
to milujem a chránit budem,
a našim potomkům k divadlu lásku zanecháme
a jenom dobré vydobudem!

Slávka Hubačíková

Projev k otevření výstavy 190 let divadla ve Vysokém

Dovolte, abych svůj projev ke 190ti leté činnosti ochotnické ve Vysokém nad Jiz. začala osobní vzpomínkou. Je to už zase deset let, co jsme zde v muzeu chystali a pak zahajovali výstavu na stoosmdesátileté výročí vysockého ochotnického divadla. Tehdy se dostalo zaloužených poet a odměn mnoha členům Krakonoše a většina z nich už není mezi námi. Dovolte, abych za všechny vzpomněla jen svých vrstevnic Anežky Ďoubalíkové, Fanyňky Hejralové a Andy Pavlíkové.

K tehdejším oslavám byl vydán pamětní sborníček, ze kterého si zde připomeneme jen velmi stručně nejdůležitější data vězící se k ochotnické činnosti ve Vysokém.

Tehdy někdy na počátku roku 1786, tedy před 190 lety, vydal se Jan Petruška z Vysockého do Prahy navštívit svého bratra tkalounkáře. Tam viděl na Koňském trhu ve slavné Boudě, v nízkém to dřevěném stavení, které neslo hrdý nápis "C.K. Vlastenecké divadlo", hru od Václava Tháma "Břetislav a Jitka". Petruška byl hrou z národních dějin nadšen a hned v něm vznikla myšlenka, aby něco podobného předvedl i svým pobytníkům doma v chalupě ve Vysokém. Hned, jak se vrátil, nacvičil s malými žáky první světskou divadelní hru, také z národních dějin, a sice "Pověst o Brunclíkovi". Brzy nato byly předvedeny další hry "Meluzina" a "Jenovefa". Všichni byli nadšeni, nejen herci, ale i četné obecnstvo. Petruška netušil, že založil tradici a že tímto rok 1786 stal se mezníkem v historii divadla ve Vysokém a že toto nadšení prvních herců a účast četného dychtivého obecnstva nikdy už divadlo vysocké neopustilo.

Ale jak rostlo a sílilo české divadlo zásluhou nových, mladých dramatiků Klicpery, Štěpánka, Josefa Kajetána Tyla, tak rostla i kvalita vysockých herců a náročnost jejich diváků. Brzy jim Petruškova chalupa, kde místo opany byly dvě lůžka, nestačila, stěhovali se s tiátrek do radnice na sál a nadšený ochotník Karel Ron namaloval první papírové kulisy a oponu. Divadlo stalo se láskou a pýchou měšťanů malého městečka a sláva vysockých ochotníků se šířila po celém Podkrkonoší.

Těžká rána stihla město 29. července 1834. Strašný požár zničil převážnou většinu dřevěných domů města a shořela i dřevěná radnice a v ní divadlo. Ale jak se trochu zacelily těžké rány způsobené požárem, pomýšlelo se hned na obnovu milovaného divadla, a tak čteme v zápisní knize, že už r. 1836 "došlo k obnově a založení divadla společností herců v městě Vysokém po shoření zase znova a s těžkostmi zřízené". A hrálo se nadšeně znovu dál.

V r. 1870 dal si vysocký ochotnický spolek jméno Přemysl - pořídili si spolkový prapor a přijali zvláštní spolkový кроj: čamaru, poděbradku s pérem a modrou vázanku se stříbrným třepením.

A tak při živé činnosti divadelní plynul čas. Přišel rok 1882, který je významný pro vysocké divadlo hned ze dvou důvodů. Toho roku byla postavená na náměstí velká budova školy a radnice s divadelním sálem, značně větším a lépe vybaveným než sál v hostinci u Českého lva, kde se dosud hrálo. A téhož roku po mnohaletém úsilí rozumných členů ochotníků a dalšího velmi činného spolku zpěváků, došlo ke splnutí pěveckého spolku Krakonoš s divadelním spolkem Přemysl pod jménem Pěvecko-divadelní jednota Krakonoš.

Roku 1886 oslavili vysočtí ochotníci sté výročí vzniku divadla ve Vysokém. Slavnostní projev měl spisovatel Antal Stašek, který jako student z blízkého Stanova často s vysocými ochotníky hrával.

A zase šla léta, která přinášela radosti i žaly, úspěchy i zklamání, vítězství i prohry, jak už v životě lidském chodí. Přinášela hercům hodně potěšení z úspěšné činnosti, které jim dávalo vědomí, že právě jejich činnost patří k té kladné, radostné a příjemné stránce skromného, ba často svízelného života jejich spoluobčanů. A tak plamen nadšení pro divadlo, někdy slábnoucí, jindy vysoko planoucí, ale nikdy nehasnoucí, předávaný jako štafeta z generace na generaci, nedal ani tehdy zaniknout tradici vysockého divadla, kdy sál na radnici byl uznán nadřízenými politickými úřady z bezpečnostních důvodů za nezpůsobilý pro divadelní představení. Bylo tenkrát rozhodnuto starat se o vlastní střechu nad hlavou. K uskutečnění došlo až v r. 1925. 31. května 1925 byl slavnostně položen základní kámen a 25. října téhož roku byla slavnostně otevřena prostorná, i když architektonicky velmi nenáročná divadelní budova zvaná Krakonoš.

Není a nebylo mým cílem vyprávět Vám podrobnou historii vysockého divadla. Nové politické, hospodářské i společenské poměry, rozvoj techniky, filmu, rozhlasu a televize, vytvářejí nový životní styl, a tak i ochotnické divadlo podléhá změnám vkusu, nároků a požadavků svých návštěvníků a je proto malým divem, že ve Vysokém, dnes městečku s méně

než tisícem obyvatel, se dosud hraje stejně nadšeně, ale hlavně za stejně neutuchajícího zájmu obecnstva jak místního, tak i venkovského. A tato nejstarší ochotnická tradice na českém venkově, stále živá divadelní činnost, vděčné obecnstvo, řada obětavých a nadšených pracovníků, to vše patrně vedlo příslušné činitele k tomu, že svěřili vysockému MěstNV a vysockým ochotníkům pořádání každoročních Národních přehlídek vesnických a zemědělských divadelních souborů. Jejich vzrůstající dobrá pověst jak u hostujících souborů, tak i u obecnstva z širokého okolí potvrzuje, že to byl šťastný krok. I když se těchto akcí zúčastní organizačně řada jiných institucí, na jejich úspěchu nesporně největší zásluhu má nadšená obětavost MěstNV a divadelního souboru Krakonoš ve Vysokém. Na nich spočívá největší tíha organizační práce a oni dovedou vedle vděčného obecnstva vytvořit onu obdivuhodnou, srdečnou, neopakovatelnou atmosféru.

Dovolte, abych zároveň osobně popřála všem vysockým hercům hodně úspěšných her, stálého zájmu jejich obecnstva a aspoň těm mladším z našich řad, aby se ve zdraví dožili za deset let slavného dvoustoletého výročí našeho divadla.

Františka Jandová

Velmi zdařilou výroční členskou schůzi měla základní organizace Svazu invalidů ve Vysokém nad Jizerou. Byla hodnocena činnost organizace, která byla velmi bohatá. Členové vypomáhali při výstavbě mateřské školy, úpravě koupaliště i při akcích Z a odpracovali v I. pololetí celkem 6036 brigádnických hodin a tím odevzdali dílo ve výši 49 328 Kčs. V roce 1976 bylo získáno 9 nových předplatitelů časopisu Elán, uzavřené závazky na počest XV. sjezdu byly nejen splněny, ale i ve velké míře překročeny.

Na závěr podepsalo všech 42 přítomných Stockholmskou výzvu.

Vo strejcoj Florijánaj

Emil

Tak sme tu měli, Krupičko, Emila z Prahy. Šaks ho možná taky zahlíd. Von je z přátelstva a psal, jesli by k nám nemoh na pár dni přijet. Nalokat se čerstvého poujetří. Enuť, proč by nemoh. Hošiště dlouhý jako billo, pačesy až na herb a ani sem nezahlíd jesli má taky uši. Tak mu hned na uvítanou pouděm láskavě: "Ty holomku jeden, dyby sis taky něhdy polistoval ve svatý bibli, tak bys ve druhý knize Samuelově kapitole vosumnáct zjedal, že zrouna skerze takovýlle nepravý vlasištata přišel Absolón, syn Davida k utracení a vniveč. Ale hdepak ninějši mládež a bible. Tá jen takle bernky bernk a hopsa hopsa anebo hopak do klubka. Toceví, neřád jeden, jen se mně chechtal. Abych začal patričnou řeč, ptám se co je v tý Praze novýho a von poudá: "To byste, strejdo, nevěřil, co sem vonen tejden nevidal na Václaváku. Brabci tam skákali po hlauje.", i když sem si nebyl dvakrát istež jesli tam v tom babylonským blázinci není i tolle trá možný. Hdopak ví. A von se jen, všiuca, zachechtal a poudá: "No vopraudu, strejdo, skákali. Svatýmu Václavoj." No, co jeden muž s takovým švachulou dělať. Nakonec sem se musel chechtat s nim, jak mě doběh.

Jennou zas poudá: "Tak sem se, strejdo, koukal jak se vám ty kryzantény krásně vedou. To bude nádhera až to pokvete. Škoda, že tu už nebudu." "Kryzantény?" poudám, "Hde? Hdes je viďal?" "No, přeci nad barákem, strejdo, ten záhon." Musel sem se serdečně zachechtat. "Jakýpak kryzantény, ty terllo jennu. To sou ranný bandory." A tak sme si byli s tēma brab-cema kvit. Šel sem tulle do dolánek nasíc kermení. Poudá, že pujde se mnou. Chvíli na to koukal jak to dělám a poudá: "Zejtra na to pujdu já, strejdo. Mužte si taky vodpočnouť." Druhej den teda sebral trakař, tráunej koš, kūsu a hrábě a šel. Byl tam ukrutně dlouho a přišel celej ztermácenej. "Nák tě to zmohlo," poudám. "Jo, tolle je něco inýho než šker-tať pérem po papíře. Máš na to moc fajnový ruce a sily jako šafránu." "Ale, hdepak, strej-do. Nic to není. Jen to dobejvání kůsy ze země po každým seknutí jennoho krapet utáhá." Merкну na kūsu, no vypadala. Merкну do koše, inu pro pána krále, v koši náká prapodiuná řezanka, jako dyby ji už kraviště požvejkalo, a toceví, pelno hlíny. A v dolánkách, co bych poudal. Kus louky sem měl zruchaný.

Tulle zas, že pujde na houby. Enuť, co by nešel. Muž bejť kyselo a trá i humník. No jo! Měls vidět, co přitáh. Hadule na haduli. Oušemže sme ho s tím hnali. "Ale strejdo, tolle sou nejlepši houby, růžouky, králouny kuchyně." "I dyby trá cisařouny, poudáme s mámou, katrol ti na to nepučíme. My tu chcem eště nákej tejden pobejť."

Měl s sebou fotografickéj aperát, lital s nim pouši a hdejáky baračiště si vyblejsk. Kór hde měli šikounou lomenici. Šel sem tulle do Vysokýho a dyž sem se k večerou vrátil, poudá: "Tak sem vám, strejdo, vyblejsk tetku. Merkněte na to jak se vám líbí." A podal mně ešte velhkou kartku. Vzal sem si na to brejlišata. "Nó, to se ti teda povello. Je přepěkně trefená. Brals ji momentkou, že?" "Uhod, strejdo, a jak ste to poznal?" "Že má deršku zauřenou." Než vodjel, vyblejsk taky mě. Konkej, jak mě pěkně trefil." Krupička merk na kartku a poudá: "Taky momentkou, že?"

Prokop Hásek

Sternádkovo zelí a Zítkův tvaroh

Pozdní podzim býval na Vysocku mimo jiné zajímavý tím, že se políčka červenala špičatým zelím, že nebylo sedláčka nebo chalupníčka, který by neměl i jen malý kousek vlastního políčka, kde pěstoval červené zelí na dlouhou zimu. Vysocké červené zelí mělo pověst široko daleko jako vynikající druh zeleniny a vyváželo se někdy hodně daleko. Vysocká "hlavatištata", kde se pěstovaly od časného jara sazenice tohoto zelí, byla celkem malá plocha směrem ku Staré Vsi a tam právě byla ta nejlepší hlavatka a na jaře zde bylo jako na tržišti.

Navštívil jsem po delší době starého známého Sternádku, kterého znám mnoho roků ještě z dob, kdy moje manželka učila v jeho rodišti. Ten mne přivítal svým svérázným způsobem: "No, tak jen počte dál, to sou k nám hosti, posedněte a copak ste nám přines dobrýho, už tůze dlouho sme si spolu nepopoudali." Vyptával jsem se na známé, na červené zelí a na jeho příbuzného stavitele Zítka, který už také dlouho odpočívá na vysockém hřbitově. A tu Sternádek začal vyprávět: "Jo, milej hochu, to bejvaly časy, dyš sem každičký jako si to štrádoval na Vysokej do hlavatišťat s nůsej na zádech. Já sem kupoval hlavatku teda jako sazenice červenýho zelí u řebenáře a holiče Hásků. Von tuhleťen Hásek hnožil vodřezkami, vod řebenů a jeho hlavatka byla náramná. Von to byl vůbec člověk takovej maderlant, kerej krom řebenů byl holičem a von dyš stříhal a holil to von zrouna tvořil. Von dál všecko na světě, von hrál tyjátr, hrál na řadu nástrojů, uměl šachy, luštil křížouky, von uměl všecko. No a na podzim se zelí nakládalo do štandlíku. To máma si umyla nohy a zelí bosejma. nohama šlapala a pak se dal velkéj kámen z potoka, aby se to zatížilo a zelí muselo vyderžat na celej rok. Dyť to znáte, že takový chlupatý knedlíky s červeným zelím byla poshoutka, kerá se jedla někdy i dvakrát tejdě. Na Vysokým to jedli hlauně ke korotvím a bažantům, ale pro nás bylo jen zelí s chlupatoma hotovou specialitou. To se nám jen vod huby prášilo.

Jó a tak dyš ste začal vo tom Zítkoj, to vám taky něco musím říc. Von byl Sklenaříčák a choďoval ouředně na vodhady, dyš něhdo umřel a dyš se dělál pořádek u notáře. Von Zítek šel jednou na vodhad po smrti starýho Votočka. Dyš tak sedí u stolu tak viděl v koutě višet bílýho panáka jako voběšence. Von visel u stropu. V Zítkoj to herklo a poudá Votočtici, kdo se jím to v baráku pověsil a proč ho už jako nevodvázali. Votočtice se votočila a poudá, že to není žádněj neboždik, ale že to vypranejch podlikaček po smrti Votočka nejdřiu zavázala kaničky a tejdě tam vodkapává tvaroh. Takle prej to dělaj celej život a jakej maj přezdobrej tvaroh. Tejdě ste měli vidět jak Zítek vyleťal z baráku a rounou do Mexika k Halířoj a hned chtěl krapet kořalky a pak ešte jednou. Von Halíř byl takovej přeslušnej hostinskěj a ptal se proč si jako Zítek nedává malý pivo, kerý tam dycky pil. Zítek se konečně spamatoval a pudá: "Do nejdělsí smrti nechci vidět v baráku tvaroh, protože dneska sem viděl jeho výrobu, jak presujou u Votočku tvaroh do podlikaček a to zrovna do těch, co v nich stařej Votoček umřel."

A pokud je nám známo, u Zítků tvaroh skutečně v žádné podobě nebyl.

Jos. Ďoubalík

Z tělovýchovné a sportovní činnosti T.J. Jiskry Vysoké n.Jiz. za rok 1976

Naše T.J. má v současné době 245 členů a aktivně pracují tyto oddíly: ZRTV, kopaná, lyžování, turistika a odbíjená.

Základní rekreační tělesná výchova

V oddílu cvičilo žactvo, dorost, muži a ženy. Cvičilo se podle předem vypracovaného rozvrhu. Pravidelně cvičilo žactvo a ženy. Ostatní cvičili nepravidelně. K tomuto oddílu se připojil oddíl moderní gymnastiky a měl velmi pěkné úspěchy jak v okresních soutěžích, tak v kraji a v celostátních vyhledávacích soutěžích.

Kopaná

Tento oddíl je vedený dobře pracujícími, ale málo početnými členy výboru, který se schází v sezoně k pravidelným poradám. Za naši jednotu hráli žáci, dorost a muži. Dorost hrál jen jarní sezonu. Žáci hrají v okresním přeboru a přezimují po podzimním kole na 6.místě. Sehráli za rok 21 zápasů, z toho 9 vítězně, 4 nerozhodně a 8 porážek. Brankový poměr je aktivní 45 : 23.

Dorost sehrál 11 zápasů /3 vítězství, 3 nerozhodně, 5 proher/ s pasivním skórem 19 : 26. Muži sehráli celkem 29 zápasů s aktivním skórem 80 : 46. 17 krát vyhráli, 5 nerozhodných a 7 proher. Po jarním získání okresního přeboru postoupili do krajské B třídy - Podkrkonoší a jsou po podzimním kole zatím na 5.místě.

Lyžování

Činovníci tohoto oddílu jsou velmi aktivní v práci s mládeží. Žactvo se zúčastňuje pravidelných treninků. Nejlépe si vedou žáci běžci, kteří mají ve svém středu dokonce přeborníka okresu a kraje v nejmladších žácích v přespolním běhu. Ale i ostatní žáci a žákyně si vedli dobře v přespolních bězích ve Studenci, v Jablonci, v Trutnově, v Ostroměři, na Velké Kunratické. Jinak ještě pracuje kategorie skokanů a sjezdařů.

Oddíl letos uspořádal celkem 7 závodů pro mládež v běhu, skoku, sjezdu a v přespolním běhu "Kolem Petruškových vrchů". Výbor oddílu se v sezoně pravidelně schází v pracovních poradách každý týden ve středu.

Turistika

Tento oddíl zabral letos naplno. Měl celkem 15 akcí. Zúčastnil se pěti dálkových pochodů: Praha - Prčice /50 km/, Líšeňské pochody Českým rájem /25 km/, v Semilech putování krajem Antala Staška /40 km/, Mělnického hroznu /50 km/ a v Hejnicích putování po stopách Železné koruny /25 km/. Další čtyři výlety byly uskutečněny do okolí Vysokého. Naši členové získali 100 jarních kilometrů.

V zimním období se členové zúčastnili dvoudenního přechodu západních Krkonoš /50 km/, dále druhého zimního srazu turistů ČSR na Luční boudě, v Bedřichově pak "Po stopách Jizerské padesátky a přejezdu Jizerských hor /40 km/. Oddíl získal diplom 100 zimních kilometrů a 8 členů má jednu zápočtovou cestu pro získání výkonnostní třídy. Oddíl se vždy první středu měsíce schází k pracovním poradám.

Odbíjená

Tento oddíl začal letos. Hrají zatím jen ženy a to v okresní soutěži. Jsou na třetím místě. Trenují pravidelně v tělocvičně.

Karel Ďoubalík

Česká státní spořitelna upozorňuje, že začíná nábor do 9.cyklu Prémiového spoření mladých, dnes už tolik oblíbeného. Mohou se přihlásit mladí lidé narození v době od 1.dubna 1949 do 31.12.1962. Spořit mohou sami ze svého příjmu, nemají-li zatím příjem, mohou za ně platit rodiče. Částka, kterou za pět let trvání cyklu uspoří a připsaná prémie, jsou dobrým začátkem pro nový samostatný život. Těšíme se na Vaši návštěvu.

Česká státní spořitelna
pobočka Vysoké n.Jiz.

Počasí ve Vysokém n.Jiz. v listopadu 1976

Nejvyšší teplota /maximum/ 11,7 C, loni 8,7 C. Nejnižší teplota /minimum/ minus 5,6 C, loni minus 12,5 C. Průměrná denní teplota plus 2,5 C, loni minus 0,2 C. Celkové množství srážek 82,3 mm, loni 83,2 mm. Počet dní se srážkami 22, z toho 12 dní se sněžením. Nejvíce srážek za jeden den 14,6 mm ve formě sněhu 19 cm. Souvislá sněhová pokrývka 11 dní, nejvyšší 30 cm dne 25.11. Celkem v listopadu napadlo 49 cm sněhu. Počet dní s mlhou 17. Bez slunečního svitu bylo 18 dní. Počet mrazivých dnů /kdy teploměr nevystoupil nad nulu/ bylo 5. Počet dní se silným větrem 3. Nejnižší relativní vlhkost venkovního vzduchu 66%. Denní průměrná relativní vlhkost vzduchu nad 95% byla v liti dnech.

První polovina listopadu byla teplotně nadnormální, srážkově chudší. Druhá polovina byla vlhčí a chladnější. Souvislá sněhová pokrývka od 20.listopadu. Převážně slabý až čerstvý vítr.

Následkem velkého sucha v letošním roce je mnoho studní bez vody. I takových, které dosud nikdy nevyschly.

Z lidových pranostik na měsíc listopad: O Martinu po ledě - o vánocích po blátě. Listopadové hřmění, pšenici ve zlato mění. Na svatou Kateřinu schováme se pod peřinu. Chodí-li svatá Kateřina po ledě, chodí svatý Štěpán po blátě. Ondřej ohřeje - Mikuláš břehy omeje.

Společenská kronika

Narozeniny oslavili:

6.11. Marie Šírová	81 let	4.12. Augustin Štíler	81 let
13.11. Prokop Hásek, rodák, Praha	75 let	7.12. Josef Nosek, Sklenařice	80 let
14.11. Stanislav Kvarda, Stará Ves	75 let	12.12. Anna Hásková	80 let
20.11. Marie Chlumová	81 let	13.12. Rudolf Lmola	70 let
21.11. Marie Marková, Stará Ves	75 let	17.12. Františka Novotná, Tříč	80 let
23.11. Emilie Ducháčková, Stará Ves	70 let	19.12. Božena Kobrová, Stará Ves	75 let
28.11. Olga Patočková, Tříč	75 let	19.12. Antonín Špika, Turnov	87 let
29.11. Josef Hrcuba, Sklenařice	75 let	21.12. Anna Nesvadbová	83 let
		25.12. Marie Pavlousková, Sklenařice	81 let
		25.12. Bohumil Turpiš	84 let
		29.12. Marie Chlumová, Stará Ves	83 let
		31.12. Bohuš Josífek	75 let
		31.12. Bohumil Kobr, Tříč	84 let

Srdečně blahopřejeme!

Omlouváme se rodáku Josefu Skalskému z Horních Počernic, kterého jsme nedopatřením učinili v minulém čísle Větrníku o 10 let starším. Přejeme tedy k 70ti letému životnímu jubileu a doufáme, že za 10 let budeme moci předčasnou osmdesátku oslavit.

Redakce

Úmrtí

2.prosince 1976 zemřel ve Vratislavicích p.Josef Koldovský, býv. hostinský ve Vojákově mlýně.

25.listopadu zemřela v Praze pí Anna Slavíková, roz.Hladíková ze Tříče ve věku 66 let.

Čest jejich památce !

Větrník vychází jednou za dva měsíce, zodpovědná redaktorka M.Ďoubalíková, ilustrace O.Vodsedálek. Příspěvky zasílejte do Vlastivědného muzea ve Vysokém nad Jizerou nejpozději do každého 10. v měsíci. Ppužité i nepoužité příspěvky se nevracejí, zůstávají v archivu muzea. Cena 2,- Kčs.